

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport

Nr 1969:12

Bj 224

FORNÄMNING NR ~~12:S~~ 154 INOM GÖTEBORGS STAD

12:S 154 BOPLATSOMRÅDE: EV. STENÅLDER

Härd, tidigast från slutet av yngre stenålder.

LÄGE, TOPOGRAFI, VEGETATION OCH HÖJD ÖVER HAVET
(jfr Låssbyområdet, introduktion)

Boplatsen, belägen inom Låssbyområdet, låg på fastigheten Låssby 2:21 inom förutvarande Björlanda socken nuvarande Göteborgs stad.

Boplatsen låg i en ca 8-10 m bred gip mellan två mindre utlöpare i södra delen av det nordligaste bergspartiet i Låssbyområdet. Gipen sluttade mot sydväst ner mot delvis sankta betesmarker (fig 1).

Boplatsområdet var bevuxet med tallar och enstaka buskar. Höjden över havet var ca 11-12 m.

GRÄVNINGSTID OCH ARBETSSTYRKA

Grävningstid: 11, 18 - 19 augusti 1969 parallellt med andra undersökningar inom området. Undersökningen utfördes av Göteborgs arkeologiska museum. Arbetet leddes av J. Wigforss. I övrigt deltog E. Larsson och B. Åstrand. Arbetare från Göteborgs stads gatukontor var Hj. Boman.
Arbetstid i fält: 31 arkeologtimmar och 12 grovarbetstimmar.

UNDERSÖKNINGSFÖRLOPP

Boplatsen framkom vid den sondering med provgropar som gjordes inom området (jfr Låssbyområdet, introduktion). Provgrop 18 gav flinta och kol och på grund härav utvidgades den till ett schakt i nord-sydlig riktning, 0,5x4,5 m, från vilket grävdes 3 meterrutor åt väster (M 1-3). En profilbänk 0,25 m bred lämnades på östsidan av schaktet och utanför denna grävdes ytterligare 2 meterrutor (M 4-5).

Den härd som påträffades utgrävdes och profilbänken togs ner. Då inget kulturlager påträffades avbröts grävningen härefter.

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

Det utgrävda området täcktes av ett ca 20 cm djupt lager av torv och humusbemängd finsand. Under detta kom ca 20 cm gulbrun något grusig finsand och i dess undre del kom några stenanhopningar i meterrutorna 1-3 (fig 2). Stenarna 0,05-0,35 m stora var dels rundade dels skarpkantade. Mellan och under stenarna i nordöstra delen av meterruta 1 och angränsande del av schaktet kom rikligt med kol (fynd 3), men utanför detta område endast enstaka stänk av sot och kol. Då de övre stenarna tagits bort påträffades en härd med stenar liggande i en halvcirkel. Några av dessa stenar var möjligen skörbrända. Kolkoncentrationen fanns inom halvcirkeln (fig 2). Kolkoncentrationens diameter var ca 0,5 m och tjocklek ca 0,1 m. Inga nergrävningsspår kunde iakttagas. Under stenarna i härden avtog kolet och upphörde. Därunder vidtog en gulgrå orörd mo. Nära kolkoncentrationen kom ett flintavslag som möjligen är bearbetat (fynd 2). I övrigt fanns en del flintbitar i hela det utgrävda området (fynd 1).

På grund av diverse olyckliga omständigheter i samband med undersökningen kom betydelsen av stenarna över härden samt övriga stenanhopningar i meterruta 1-3 inte att närmare studeras.

FYNDBESKRIVNING

FYNDTABELL

Fynd nr	Kol	Flinta redskap			Flinta avslag		Flinta övrig		Övrigt	
		gr	art	st	gr	st	gr	st		gr
1						13	99	76	785	
2		Avslag m bearb?		1	8					
3	180									
Sa	180			1	8	13	99	76	785	

Flintan är gråvit till färgen och av tämligen dålig kvalitet. Ett avslag (fynd 2) har möjligen en liten och oregelbunden bearbetning.

SAMMANFATTNING

Boplatsen 12:S 154 har haft ett skyddat läge i en åt sydväst sluttande gip mellan två utlöpare av ett större bergsparti.

Vid utgrävningen påträffades en härd med några stenar i en halvcirkel och rikligt med kol, liggande ca 0,4 m djupt. Något kulturlager kring härden kunde ej konstateras, ej heller några nergrävningsspår. En mindre mängd flinta däribland avslag tillvaratogs på platsen.

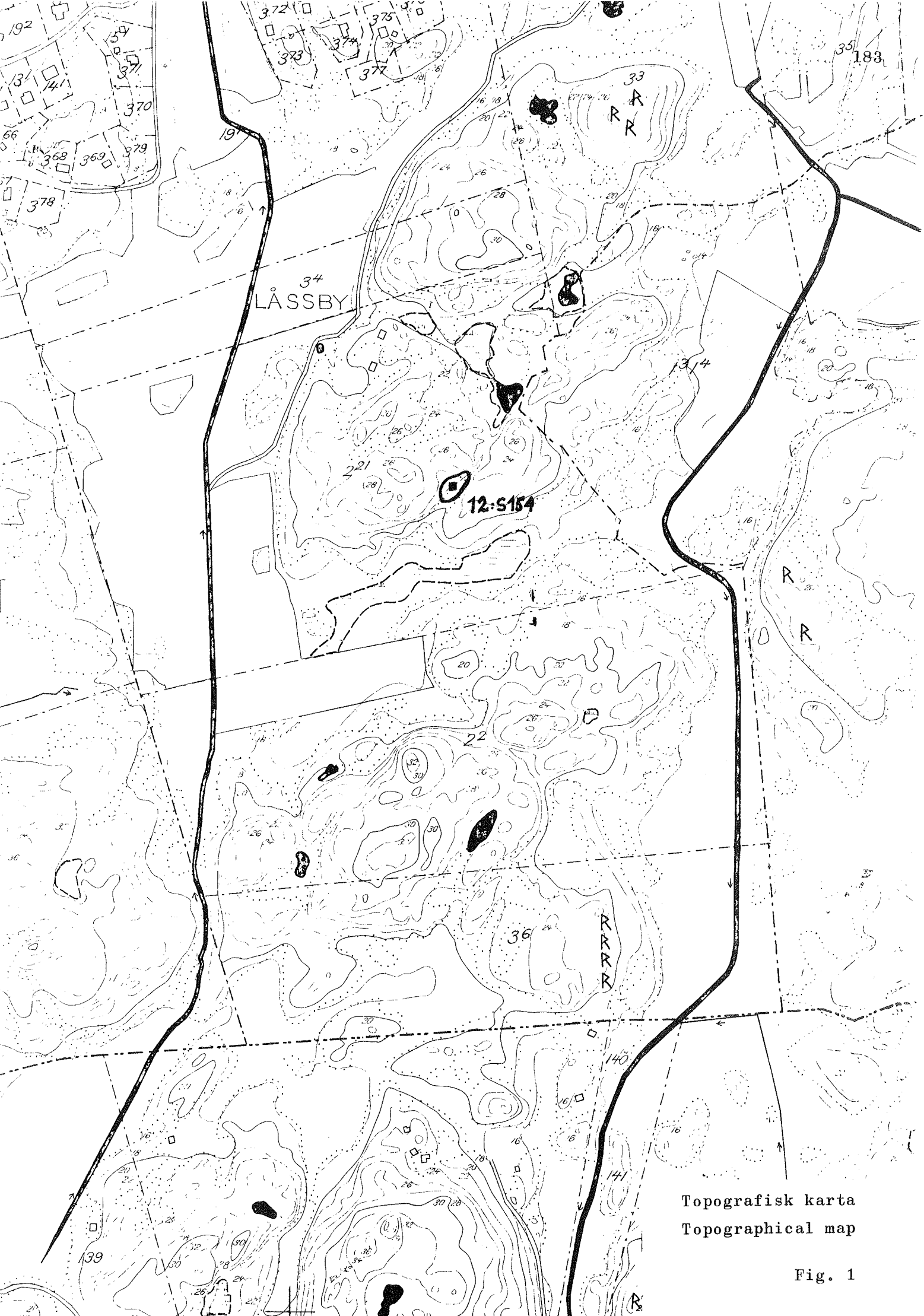
DATERING OCH UTVÄRDERING

Vid undersökningen påträffades inga daterande fynd. Sannolikt är härden och den ringa mängden slagen flinta att hänföra till ett tillfälligt uppehåll av människor under en kort tid. Med tanke på strandens läge ca 10 m över nuvarande havsnivå vid bronsålderns början så kan detta tillfälliga uppehåll inte ha skett tidigare än i slutet av yngre stenålder.

SUMMARY

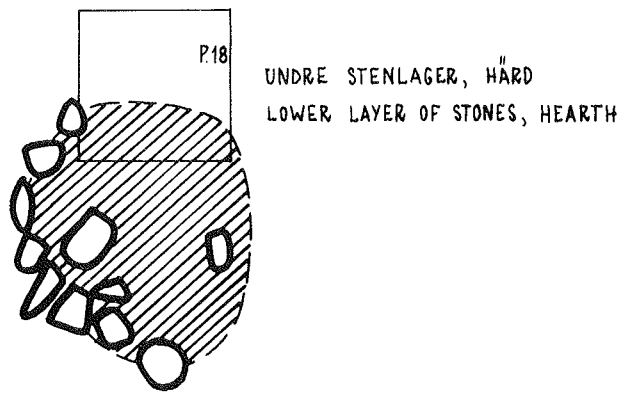
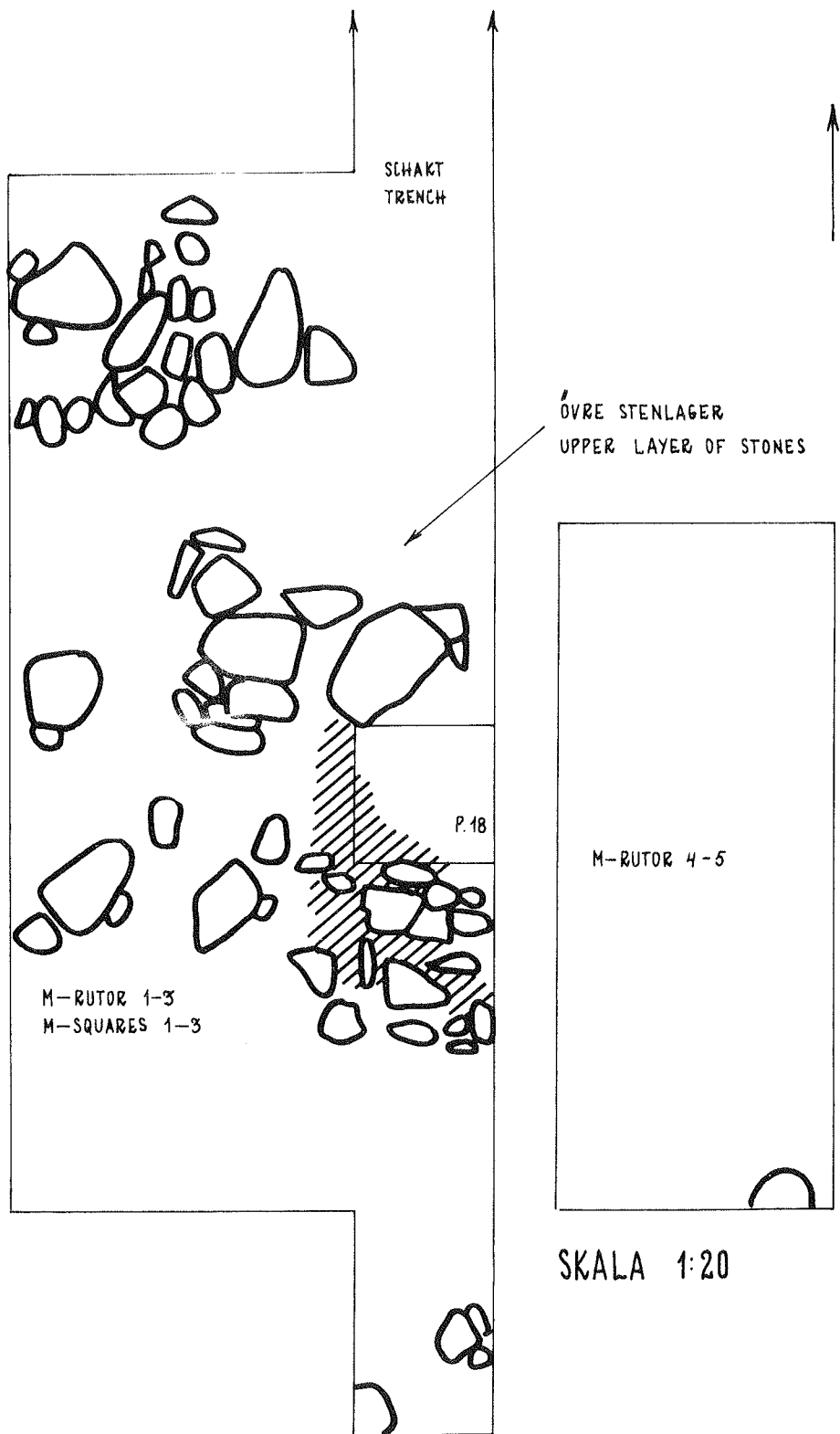
Settlement site 12:S 154 occupied a sheltered position in a wedge-shaped valley flanked by two offshoots of a large hilly area. The valley slopes towards the south-west.

The excavation revealed a hearth consisting of a few stones placed in a semi-circle and a large amount of charcoal at a depth of 0.4 m. No occupation layer was found around the hearth and there were no traces to show that the soil had been dug into. A small number of flints including some waste flakes were collected on the site.



Topografisk karta
Topographical map

Fig. 1



SKÄGGEREDSOMRÅDET, INTRODUKTION

SKÄGGEREDSOMRÅDET, INTRODUKTION

Skäggeredsområdet (fig 1) står som arbetsnamn för ett större undersökningsområde omfattande Skäggereds by och en mindre del av Låssby by i förutvarande Björlanda socken på Hisingen, nuvarande Göteborgs stad.

Området gränsade i söder till 1968 års undersökningsområde "Syrhålaområdet" ¹⁾ och i väster till Låssbyområdet (fig 1).

BESKRIVNING

Låssby- och Skäggeredsområdena utgör ett jämfört med tidigare undersökningar, åt norr fortsatt utsnitt av den stora dalgång, som från Älvsborgsfjorden i söder sträcker sig upp till Björlanda kile i norr, jämte de bergspartier som begränsar denna dalgång. Bergsområdet öster om dalgången delades i två delar av ett större slättområde, som från dalgången i väster utbreddes sig åt öster och som utgjort de främst odlingsbara delarna av Skäggereds by. Dalgången och denna slätt är täckta av lera, medan bergspartierna till övervägande del utgöres av kala berghällar med mellanliggande mindre, moränfyllda svackor, en del av dessa kraftigt försumpade. Inom bergspartierna förekom ett blandat bestånd av barr- och lövträd, medan dalgången, sedan dikningen ej längre hålles i stånd höll på att försumpas och nu var täckt av högt, tuvigt gräs. Slättområdet norr om Skäggerdsgårdarna odlades till större delen vid tiden för undersökningarna.

FORNLÄMNINGAR

Fram till omkring Kristi födelse har dalgången i Skäggeredsområdets västra del utgjort ett segelbart sund, utefter vilket man anlagt ett stort antal rösen och stensättningar ¹⁾ (fig 1). Under 1969 har inom Skäggeredsområdet undersökts följande, ovan jord synliga, fornlämningar (fig 2):

- 12:159/1 röse
- 12:159/2 röseliknande stensättning
- 12:159/3 oregelbunden stensättning
- 12:164/2 oregelbunden stensättning

Dessutom gjordes en schaktkontroll genom följande anläggningar, vilka visade sig vara naturbildningar:

12:163, 12:164/1 och 12:217

BOPLATSSONDERINGAR

Inom området fanns tidigare registrerat två boplatsområden 12:S 12 och 12:S 14, med endast ett fåtal fynd, vars lägesuppgifter dessutom var något osäkra. Dessa förmodade fyndplatser kontrollerades i samband med den större provgropstagningen inom området (se nedan).

Från området finns också en, som lösfynd påträffad mellaneneolitisk pilspets.²⁾ Denna befinner sig i privat ägo, men är registrerad i GAM:s arkiv (GAM bopl.nr 12:S 155).

I nära anslutning till Skäggeredsområdet finns ett flertal tidigare kända stenåldersboplatser och det fanns därför anledning att förmoda att också inom undersökningsområdet skulle kunna påträffas sådana. För att minska risken för att dessa skulle påträffas först i samband med en kommande exploatering och därvid kunna leda till byggstopp, företogs en noggrann sondering över hela området genom upptagande av provgropar. Läget av provgroparna utvaldes dels utifrån topografin på den enskilda platsen, dels utifrån strandlinjens förskjutningar under förhistorisk tid, så som metoden beskrivits i samband med 1968 års undersökningar inom Syrhålaområdet¹⁾.

Provgropstagningen (fig 3) gav följande resultat:

FYNDTABELL

PROVGRÖPAR

Pg nr	Keramik	Flinta redskap			Flinta avslag		Flinta övrig		Anm.
		art	st	gr	st	gr	st	gr	
2							1	3	
4					1	42			
6							2	20	
7					2	45	1	1	
8							5	33	
9							11	86	
10							1	10	
11							1	8	
13					1	3	2	1	

Pg nr	Keramik	Flinta redskap			Flinta avslag		Flinta övrig		Anm.
		art	st	gr	st	gr	st	gr	
14							1	40	
16					1	11			
18							1	3	
21		avslag med re-							
22		tusch till-	1	10			1	1	
		slaget o.ret.							
23-		flintst.	1	58	1	40			
28									} se bopl.omr. 12:S151
29							1	46	
30							2	202	} Pg 29-35.Se bopl.omr. 12:S14
34							4	21	
35					1	2	2	41	
36							5	165	
37							2	63	
38		avslag m.re-							
		tusch	1	81					
42					2	23	2	7	
43							1	2	
45					1	2			
50							2	116	
55							1	24	
57					1	5			
69							9	410	
72-									
78									Se bopl.omr. 12:S152
82							2	2	
83					1	4			
84					1	4			
87					1	1	1	4	
91					1	12	3	8	
93					1	3			
95					1	9	3	107	
108					1	3	3	32	
112					1	15			
115		till-							
		slaget o.ret.							
		flintst.	1	59			3	170	
118					1	17	13	272	
119							5	152	
120							1	5	
121							2	22	
122							4	25	
124							3	12	
125					1	5	2	11	
126							4	44	

Pg nr	Keramik	Flinta redskap			Flinta avslag		Flinta övrig		Anm.
		art	st	gr	st	gr	st	gr	
128		avsl.m. retusch	1	2	1	20	1	14	
129							1	20	
133							3	105	
134		kärnredskap, fragm.	1	20					
135							1	16	
136							2	54	
137					1	12	1	5	
139							2	23	
140							4	42	
141							2	5	
142							5	17	
143					6	28	13	115	
145							2	2	
146							10	94	
147							2	36	
148							2	28	
150		avsl.m. retusch	1	5	2	32	3	38	
151							2	30	
152							1	59	
153							2	14	
154					1	1	2	104	
156							3	31	
159							4	9	
160		avsl. m. retusch	2	12			40	240	
162							6	34	
164		tillsl. o.ret. flintst.	1	40	1	<1	5	21	
165		avsl.m. retusch	1	19			6	64	
166		tillsl. o.ret. flintst.	2	58	5	26	14	159	
168					5	89	3	28	
169					3	12	11	44	
170							9	40	
171		avsl.m. retusch	1	35			4	82	
173							2	5	
175							8	63	
176							7	100	
179					2	23	5	184	
181							11	40	
182					1	157			
183							3	16	
184							2	2	

Pg 180-188
se bopl.omr.
12:S12

Över hela området upptogs vid denna sondering 188 provgropar. De gropar, som ej upptagits i ovanstående förteckning var fyndtomma. Flintan utgöres företrädesvis av råflinta med cortex. Denna har upptagits i kolumnen "Flinta övrig", men har ej tillförts museets samlingar.

På grundval av det material, som framkom i provgroparna och efter en bedömning av groparnas profiler, med särskild hänsyn till förekomst av eventuella kulturlager eller liknande, upptogs utvidgade undersökningar på följande boplatssområden (fig 2):

Kring provgroparna 23 - 28, boplatssområdet 12: S151

Kring provgroparna 72 - 78, boplatssområdet 12: S152.

SUMMARY

The Skäggered area is the preliminary name of an area of investigation situated on the island of Hisingen in the City of Göteborg. In the south the area borders on the so called Syrhåla area, investigated in 1968¹⁾, and in the west on the Låssby area (fig. 1, pp. 85). The Låssby, Skäggered and Syrhåla areas are all part of the valley which runs south-north across the island of Hisingen. Up to the beginning of our era this valley was a navigable strait (fig. 1). (For description of the terrain, see introduction to the Låssby area).

A large number of cairns and stone settings are placed along the above-mentioned strait (fig. 1). In the Skäggered area the following have been excavated:

12:159/1 cairn

12:159/2 stone setting, reminiscent of a cairn

12:159/3 irregular stone setting

12:164/2 irregular stone setting

Besides the following structures were checked by means of trial-trenches and proved to be natural features: 12:163, 12:164/1 and 12:217.

Single finds of flint whose exact provenance is uncertain had previously been made in the area. These have been

registered as settlement finds 12:S12 and 12:S14 and were investigated in connection with a large-scale excavation of trial-pits in the area. An arrow-head from the Middle Neolithic period has also been found (GAM settlement no. 12:S155).

As several Stone Age settlement sites are known nearby, the Skæggered area was investigated by means of trial-pits. The location of these pits was chosen with regard partly to the local topography, partly to the different shore-lines during prehistoric times¹⁾ (fig. 3). On the basis of the material found through this probing, extended excavations were made of settlement sites 12:S151 and 12:S152.

1) Olsson, H. "Syrhålaområdet, introduktion" ur FYND-rapporter 1969. Göteborg 1969.

2) Becker typ C. Becker, C.J. "Den grubekeramiske kultur i Danmark" ur Aarbøger for Nordisk oldkyndighed og Historie 1950. Sid. 153 ff.

"Syrhålasundet" vid bronsålderns början med en strandlinje ca 10 m högre än den nuvarande.

Sy = Syrhålaområdet, undersökt 1968.

L = Låssbyområdet, undersökt 1969.

Sk = Skäggeredsområdet, undersökt 1969.

"The Syrhåla strait" at the beginning of the Bronze Age with a shore line 10 m higher than at present.

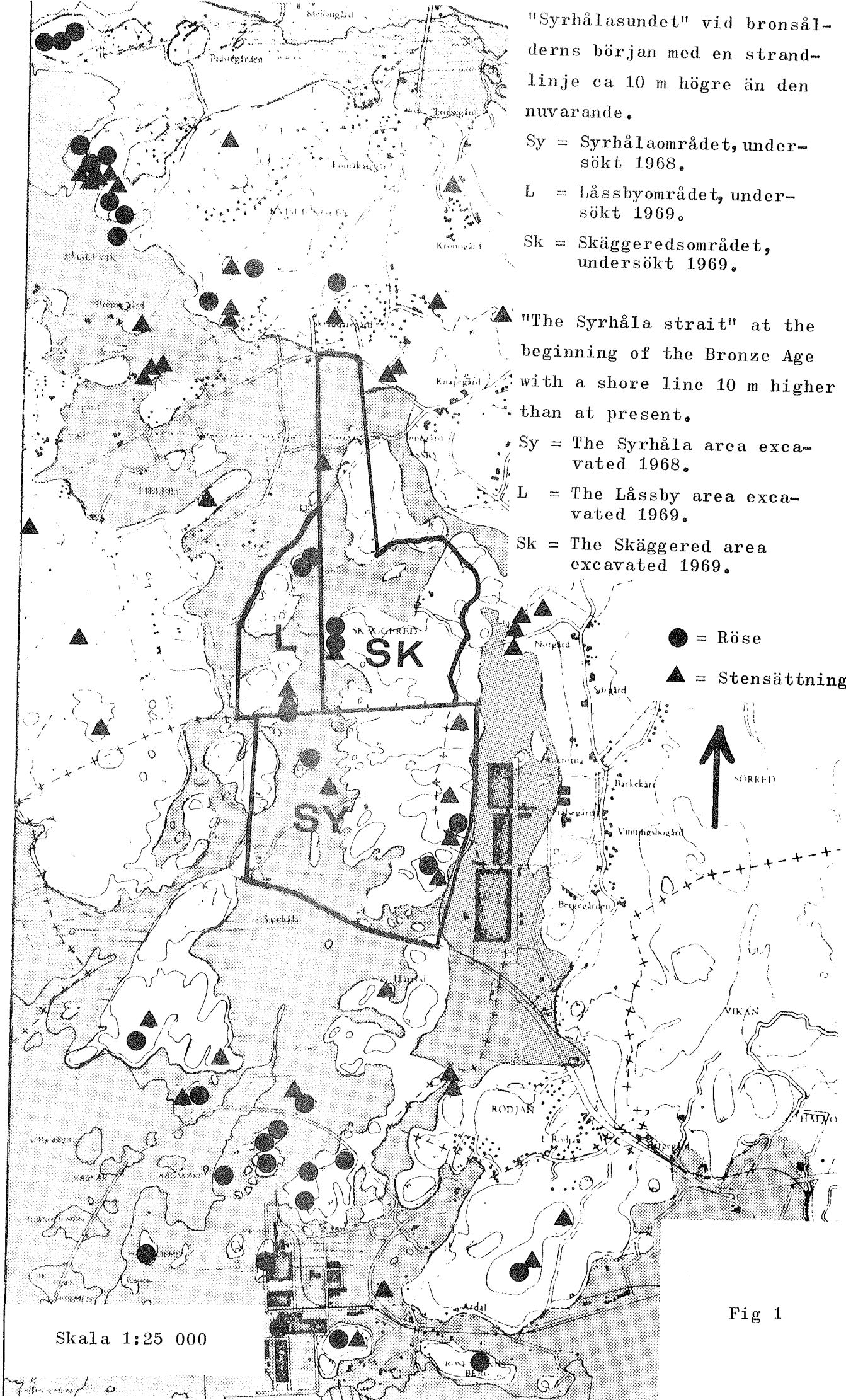
Sy = The Syrhåla area excavated 1968.

L = The Låssby area excavated 1969.

Sk = The Skäggered area excavated 1969.

● = Röse

▲ = Stensättning



Skala 1:25 000

Fig 1

Fig 3
Provgroparna



Skaggeredsområdet
Skala 1:10 000



